

Diarienummer: 2020/09963

Inskickat: 2021-01-05

Ansvarig tjänsteman: Mona Lauermann Orheden

Från:

Svensk Dagligvaruhandel

Info@svdh.se

Till:

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

alicia.selmanovic@regeringskansliet.se

Särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen Covid 19

Kort om Svensk Dagligvaruhandel (SvDH)

Svensk Dagligvaruhandel är branschorganisationen för dagligvaruhandeln i Sverige. Våra medlemsföretag är Axfood AB, Bergendahls Food AB, Coop Sverige AB, ICA Sverige AB, IKEA Foods, Lidl Sverige KB och Livsmedelshandlarna. Tillsammans står vi för mer än 90 % av dagligvaruhandeln i Sverige, med butiker över hela landet. Dagligvaruhandeln sysselsätter runt 100 000 personer, varav en tredjedel är unga (15–24 år).

Svensk Dagligvaruhandels svar på remiss 2020/09963

Allmänna synpunkter

Svensk Dagligvaruhandels medlemmar bedriver verksamhet med försäljning av livsmedel. Det är klassat som en samhällsviktig verksamhet som även i ett mycket allvarligt smittspridningsläge behöver vara fungerande. SvDHs medlemsföretag har under pandemin strävat efter att hålla verksamheten igång och på grund av bland annat restriktionerna mot restaurangsektorn har efterfrågan under året varit hög.

Branschorganisationen Svensk Dagligvaruhandel och dess medlemsföretag har under året vidtagit en lång rad åtgärder i butik för att minska risken för trängsel och på så vis minska risken för smittspridning. Sedan mars har Svensk Dagligvaruhandels medlemsföretag ett gemensamt riktlinjedokument, som samtliga medlemsföretag följer. I det står bland annat att butiker ska ha trängselvärdar samt beräkna maxantal, utifrån butikens specifika förutsättningar. Dvs i många avseenden det som nu står som skallkrav i remissen.

Dagligvaruhandelsaktörerna har haft en gemensam kommunikationskampanj sedan påsk, med budskapen "Håll avstånd i matbutiken" samt vid jul "Planera dina inköp i god tid och handla ensam". Den digitala julkampanjen (7-24 dec) uppnådde en total räckvidd på 8 102 515 och 15 407 331 exponeringar. (ej medräknat medlemsföretagens egna statistik)

SvDH har även löpande haft en dialog med ansvariga myndigheter, framför allt MSB för att samordna budskapen. Bland annat har Svensk Dagligvaruhandel framfört att budskapet Handla ensam är viktigt att förmedla till allmänheten.

SvDHs medlemmar har under året expanderat e-handelsverksamheten kraftigt. Trots det är det endast en mycket liten del av varuflödet som kan hanteras via den kanalen. Dagligvaruhandeln kan i nuläget på inget sätt förse hela befolkningen med livsmedel via enbart e-handel. Eventuella restriktioner riktat mot dagligvaruhandeln måste ta det i beaktande.

SvDH ställer sig bakom det remissvar som Svensk Handel lämnat på ändring i föreskrifter. Vi vill utöver detta lämna några kompletterande synpunkter.

Specifika synpunkter för dagligvaruhandeln.

Handelsplats definieras i remissen som "ett köpcentrum, ett varuhus, en galleria, en butik, en serviceinrättning eller någon annan handelsplats". Det är viktigt att notera att förutsättningarna för en butik skiljer sig beroende på butikens lokalisering. En livsmedelsbutik (eller apotek) med placering i ett köpcentrum har ofta en gemensam entré och kommer därför inte kunna verka helt separat från övrigt centrum.

Gemensamma bestämmelser;

1. Beräkna det maximala antalet kunder eller besökare som får vistas i verksamhetens lokaler samtidigt (maxantal)

För att uppnå en miljö utan trängsel behöver flera olika åtgärder sättas in i butik, vilket tydliggörs i Svensk Dagligvaruhandels riktlinjer. Dagligvarubutikerna har gjort individuella anpassningar baserat på att butiksmiljöerna ser mycket olika ut beroende på butikskoncept och läge. Det måste ges utrymme för anpassning och alltför generella krav riskerar att slå fel, t ex är en generell begränsning av antalet personer som får vistas i en butik eller på en viss yta en trubbig och otillräcklig åtgärd för att undvika trängsel.

Utmaningen i en dagligvarubutik är att vissa ytor eller avdelningar löper större risk än andra att skapa trängsel (t ex kassa, delikatessdisk). Att bara fokusera på maxantal är därför inte ändamålsenligt.

FHM anger i sin konsekvensutredning att man vid beräkning av maxantal ska anta 2 meters avstånd åt alla håll. Vi upplever en otydlighet kring detta avstånd. FHM har uttryckt allt från "armslängd" till 1 – 2 meter. Varför ska man i butiker utgå från 2 meter medan man i andra verksamheter, t ex serveringsställen, utgår från 1 meter?

Svensk Dagligvaruhandel vill också lyfta fram hänsyn till tillgänglighetsanpassning i anslutning till butiker som behöver viloplatsar nära entréer. Risker för trängsel direkt utanför en butik borde inte vara en risk och därför borde bänkar kunna få stå kvar.

Svensk Dagligvaruhandel önskar också förtydliganden kring vad som är skallkrav respektive bör eller kan. Inte minst för att det ska bli likvärdig tillsyn från länsstyrelserna.

2. Dokumentera maxantalet

Inga synpunkter.

3. Tydligt ange maxantalet vid verksamhetens samtliga ingångar

Inga synpunkter.

4. Säkerställa att maxantalet i verksamheten inte överskrids.

Maxantal är inte relevant inom dagligvaruhandeln utan det viktigaste är att det inte uppstår trängsel utan att det är ett jämnt flöde i butiken och att kunderna planerar sina inköp och kommer ensamma till butiken.

5. Informera sina kunder och besöka om hur smittspridning kan undvikas.

Detta görs redan idag, men en förutsättning för att bedriva verksamhet utan trängsel är att även kunderna själva tar ansvar och följer de råd och riktlinjer som finns. För detta krävs omfattande informationsinsatser och vi önskar därför att ansvariga myndigheter i ännu högre grad i sin kommunikation upprepar budskapen till allmänheten om att hålla avstånd i butik, endast en per hushåll ska handla och att undvika att handla på tider då det är mycket kunder i butiken.

6. Erbjud dina kunder och besökare möjlighet att tvätta händerna med tvål och vatten eller erbjuda handdesinfektion.

I de flesta fall kommer det erbjudas handdesinfektion snarare än tvål och vatten. Detta förutsätter att det finns handdesinfektion att tillgå.

7. Dokumentera de smittskyddsåtgärder som verksamheten har vidtagit.

Svensk Dagligvaruhandel har sedan pandemins start gemensamma riktlinjer som följer Folkhälsomyndighetens riktlinjer och allmänna råd

<https://www.svenskdagligvaruhandel.se/corona/>

Dessa uppdateras kontinuerligt. Dokumentation på lokal nivå kan göras, men med respekt för den extra administration det medför måste det vara på en övergripande nivå.

8. Följ upp de vidtagna smittskyddsåtgärderna.

Se svar 7, den administrativa bördan måste vara hanterbar.

9. Hålla sig informerade om särskilda rekommendationer från Folkhälsomyndigheten och den regionala smittskyddsläkaren.

Inga synpunkter.

I verksamheter med flera olika lokaler ska åtgärderna enligt 1-3 göras för varje område.

I en dagligvarubutik är det ofta inte den totala ytan som är problemet utan att trängsel kan uppkomma vid olika platser i butiken; kassan, delikatessdisk, förbutik etc. Att sätta ett maxantal på respektive område skulle vara svårt och ännu svårare att följa upp. Fokus bör därför vara på att övervaka trängsel generellt i butiken med fokus på speciellt utsatta områden.

Ersättning kopplat till den föreslagna lagen

SvDHS medlemsföretag har och kommer även fortsättningsvis att anpassa verksamheterna för att i möjligaste mån förhindra ökad smittspridning. Åtgärderna är förknippade med ökade kostnader men framförallt ökad risk för personalen. Verksamheter som tvingas stänga kommer att lida ekonomisk skada och måste kompenseras ekonomiskt.

Vid ytterligare ökad smittspridning kommer dagligvarubutiker och apotek fortsatt förväntas hålla verksamheten öppen. I ett sådant läge blir riskerna för personalen stor och företagen kan behöva kompenseras ekonomiskt eller med andra åtgärder för att kunna bedriva verksamheten på ett säkert sätt.

I Folkhälsomyndighetens konsekvensutredning antas inkomstbortfall till följd av färre kunder eller besökare bli den största kostnadsposten för många verksamheter till följd av föreskrifterna. Folkhälsomyndigheten lyfter dock dagligvaruhandeln som ett undantag, vilket Svensk Dagligvaruhandel vill betona inte är generaliserbart. Den dagligvarubutik (eller apotek) som ligger i ett köpcentrum kommer drabbas hårt, likaså den dagligvarubutik som ligger i områden med kontorsarbetsplatser när människor uppmanas att arbeta hemifrån. Det samma gäller de butiker som ligger i gränshandelsområden.

En första bedömning är att en dagligvarubutik som ligger i ett stängt köpcentrum kommer att tappa upp mot 75% av sin försäljning.

Tillsyn

SvDH ser positivt på förslaget att länsstyrelserna ska ha tillsynsansvar. Vi har identifierat stor variation i hur kommunerna tolkar tillsynsansvaret i den offentliga kontrollen och det finns därför förutsättning att länsstyrelserna kan åstadkomma en mer likvärdig tillsyn i butik. Vi anser att en sådan ordning bör övervägas även för den normala tillsynen i livsmedelsbutiker. Det är även viktigt att den centrala myndigheten har mandat att utfärda tydliga riktlinjer/föreskrifter och att det finns en väl fungerande samordning mellan länsstyrelserna så att kontrollen blir likvärdig i hela landet.

Vad gäller tillsyn och sanktionsavgifter vill vi dock framhålla konsumenternas ansvar. En butik som infört samtliga åtgärder kan fortfarande drabbas av att enskilda konsumenter inte respekterar och följer riktlinjerna. En butik har ingen rättslig möjlighet att ingripa mot en enskild kunds beteende, eller vilket mandat har en butik att ingripa?

Förordningen och de remitterade föreskrifterna avses träda i kraft samma dag som lagen, dvs den 10 januari. Svensk Dagligvaruhandel vill trycka på vikten av att tillsynen medger en rimlig tid för implementering. Att beräkna exakt maxantal och skylta upp varje butiksingång kommer kräva åtminstone två veckor.

Dalarna, som har fått samordningsansvaret för landets länsstyrelser, bör snarast komma med en vägledning som är lätt att tolka för att garantera likvärdig tillsyn i hela landet.

SVDH är öppen för dialog vid framtagandet av vägledningen och betonar att det är mycket viktigt att det blir en likvärdig kontroll vid tillsynerna. SvDH förutsätter att FHM tar ansvar för sitt bemyndigande genom att se till att tillsynen blir likvärdig i hela landet.

Med vänliga hälsningar

Mona Lauermann Orheden, sakkunnig livsmedelssäkerhet på Svensk Dagligvaruhandel